

Театер Александра Духновіча у Пряшові
25. марца 2006 од 17.00 год. у своїй великій салі
ославив 60 років од заложія театру
і першой премеры і 50 років од заложія ПУНА.

60 років Театру Александра Духновіча в Пряшові

Театер Александра Духновіча в Пряшові возникнув 24. новембра 1945 року на основі рішення Української народної ради Пряшівщини. Быв записаний до обходного реєстра як „Ukrajinské národné divadlo, družstvo, s. r. o. v Prešove“. Возник театру бив на базі дружествництва. Од 1969 року до 31. 12. 1997 театер рядило Міністерство культуры СР. Од 1. 1. 1998 до 31. 3. 2002 – Крайский уряд у Пряшові а од 1. 4. 2002 зряджователём театру ся став Пряшівський самосправный край. Зміна назвы на Театер Александра Духновіча ся стала 15. 10. 1990 рішінём міністра културтуры СР. Театер мать два умелецькы колективы – драматичный і Піддукляньский умелецькый народный ансамбль („PULS“).

Театер Александра Духновіча є єдиним русиньскым професіональным театром на світї, културнов і умелецьков інституціев в области театралного і фоклорного діяльства. Основным посланём театру є створёваня условий і шырїня театралных і фоклорных програмів із окремым замірянём на розвой кул-

турного жывота Русинів і Українців жыючих на території Словенської републики. На зачатку театер грав по руськы а тому відповідав і драматургічний репертоар – переважно руська класіка. В 50. роках театер ся переорьентовав на український язык. Аж у 80. роках минулого стороча в театрі наставать генерачна выміна і театер поступно переходить на русиньский язык. Театер од свого вознику дотеперь увів выше двох стовок театралных премьер а ПУНА од свого вознику 5. 12. 1955 до теперішніх днів – коло 40 премьер. Фоклорный ансамбль бив почас своей екзистенції барз успішний в роках 1965 – 1980, коли пару раз выступав скоро во вшыткых країнах Европы а в роках 1969, 1972, 1978 і в США, і Канаді.

Членам обох умелецькых колективів Театру Александра Духновіча в Пряшові желаме много далшых успішных премьер і выступлїнь, як і множество вдячных позерателїв.

323. премєра драмколективу Театру А. Духновіча – ЧОРТІВСКЫ БИТАНСТВА

В 60. театралній сезонї у великій салї Театру Александра Духновіча **24. фебруара 2006** ся одбыла премєра приповідкы Яна Дырды – **Чортівскы битанства** в режїї Растислава Баллека як гостюючого режїсера.

Автор тоту приповідку написав у часї II. світової войны і стала ся темов про славный чеський фїлм „Hrátky s čertem“. Гостюючий режїсер ю теперь наштудовав із герцями драмколективу ТАД, котрый додав, же зо спомянутов фїлмовов верзїев ся наїсто не снажыв порівновати. На новинарськїм брїфінгу перед премьеров підкреслив: „Самотный текст даєть простор од великой забавы аж по філософічну інтерпертацію. Каждый, хто тоту гру увидить, має бы собі з нїй дашто взяти про себе. Залежить тыж од віку, ці суть то діти передшкольско-го віку, котры реагують цалком спонтанно, або старшы школярї, котрых інтересує, який чоловік у своей основї є. Нашым цілём є побавити, потїшы-

ти, поучити каждого. Самособов, же і дорослого, котрый приведе на тоту приповідку до театру своего потомка“. Роль войнового ветерана Мартїна Кабата, котру у фїлмовій верзїї передав Йозеф Бек, наштудовав і заграв Сергїей Гудак, котрого режїсер повірив і за свого асистента. Музику і драматургію мав на старости Роберт Манковецький. Сцена была в руках Штефана Гудака, переклад зробив Іван Стрпковський, звук Мілада Туплова, світла Антом Мішкї і Івета Челларова, гардеробу і учесь: Ірена Бродова і Анастасія Андеркова. В приповідцї выступають скоро вшыткы члены драматичного колективу. Директор ТАД Марїан Марко підкреслив, же в приповідцї з пекелного оточїня не хыбують світловы ефекты, котры дотворюють атмосферу, яка належить чортам і пекелникам, зато з тов гров не будуть мочі выступати на вшыткых сільскых сценах, также про діти буде векшым лакадлом прийти на приповідку до Пряшова. **А. З.**

• Протагонїсты послїднїй премьеры Театру А. Духновіча – приповідкы Чортівскы битанства: (зліва доправа) Л. Міндош, О. Ткач, А. Кучеренко, І. Латта і С. Гудак, (на верху) О. Пантликаш. Фотка: Ладїслав Чікі.

• У грї „Дядя Ваня“ А. П. Чехова головну роль грать Е. Либезнюк (спереду вліво) а далшы ролї – Л. Урбанкова, Н. Югасова, С. Шковранова, С. Гудак і О. Ткач (на фотцї), але і В. Русиняк а Л. Козменкова-Лукачікова.

Фотка: Далибор Круппка

Юбілующій театер і 322. премєра драмколективу

„Кідь театер возникнув, я іщі тогды не бив на світї, а нїхто тогды не предпкладає, же раз Марїан Марко ся стане директором театру. О заснованю театру я ся дізнає з літературы, з архівных матеріалів. Днесь ся можу лем подяковати предкам, котры пришли з такоє генїалнов думков заложити театер. Є правда, же тогды были дакус інакшы можности, также театер бив заложений як Український народный театер. Днесь ся мушу глубоко поклонити тым, што стояли при єго зродї, главно єго заснователїв Іванови Грицїеву-Дудови, який зробив вшытко про то, абы театер міг фунговати. Підпоровав го морално і фїнанчно, як і іншы люде ці інституції. Ходив ту все, інтересоває ся о театер, наконець уж як о Театер А. Духновіча. Брав го як свою дітину. Єго інтерес о театер бив догробный. Были то тяжкы роки, але і теперь є тяжко в културї. Притїм вшыткїм не мож порівновати, як то было в 1945 році, кідь не было што їсти, де спати і як фунговати, і днесь“ – росповідать сучасный директор Театру А. Духновіча в Пряшові **Марїан Марко**.

• Директор Театру А. Духновіча в Пряшові – Марїан Марко.

Театер на своей пути перешов розлічными етапами, покы ся етабловал на русиньский. Быв заложений **24. новембра 1945 року в Пряшові**. Грало ся ту по руськы, по українськы творы руськой, української, словенської, світової драматургїї. Фунговал ту драмколектив і оперета аж до 1954 року. **В 1955 році** возникать місто опереты **Піддукляньский український народный ансамбль**. Од 1954 року грає ся ту по українськы аж до 1986 року, кідь гра Благослава Углара Сенс нонсенс ся грає по русиньскы. По революції 1989, конкретно **в 1990 р.** театер дістає назву **Театер А. Духновіча**. З того часу ся ту грає по русиньскы. Заслужив ся о того діло, главно **Василь Турок**, тогдышній драматург театру, який на тім постї бив од 1. августя 1985 року аж до своей смерти 7. 11. 2005. Допомогли му к тому позерателї, які ся домагали зрозумїлости на сценї, і реална націонална сїтуація на русиньскых селлах, де театер представляє свою роботу. „То не было лем так, змінити назву театру, перейти на русиньский язык,“ повідає М. Марко. „Ту возникла потреба такоє переходу ініційована нашым людми, значить тым, кому служыме. Посланём театру є служыти людём. Єм радый, же перемогли позерателї, же ся к ним можеме пригваряти так, як сі то они желаютъ.“

Почас 60-річної екзистенції театру ся ту одограло 323 премьер, де ся блисли такы тітулы, як Отелло, Краль Лїр, Гамлет Шекспїра, Достоевского Ідіот, Гончаровів Обломов, але і української класїка Старицького Ой, не ходи Грицю, яка была **першов премьеров у театрі, а то в марцу 1946 року**, гра Василя Зозуляка Голос Матери, Івана Гриця-Дуды Маків цвіт, Естер Евы Біссовой і ряд іншых пес містных авторів. Окрем того, є ту і 50 років ансамблю, який має за собов десятки премьер і тисячі выступів дома і за границями нашей републики.

Спомином на заложія театру є подарунок драматичного колективу, а то 322. премьеря 2. 12. 2005 року – „Дядя Ваня“ од Чехова. Режїсером гры є Святослав Спрушанскї з Нїтры. В інсценациї выступили: Осиф Ткач, Евгєн Либезнюк, Василь Русиняк, Сергїей Гудак, Людмила Козменкова-Лукачікова, Світлана Шковранова, Владимїра Брегова і Настя Югасова.

М. МАЛЬЦОВСКА

Позїтивны оцінкы „Дядї Ванї“ в ТАД

Гра „Дядя Ваня“ як 322. премьеря драмколективу ТАД, ся одбыла **2. децембра 2005** у великій салї Театру А. Духновіча в Пряшові. Медїї принесли много позїтивных критїк на дану гру, з котрых выбераме:

„Премєру класїчного тітулу світової драмы „Дядя Ваня“ од руського автора А. П. Чехова приправив драматичный колектив ТАД у Пряшові. Інсценацию в русиньскїм языку наштудовав гостюючий режїсер Святослав Спрушанскї з Нїтры. Як сам режїсер перед премьеров повіє, выжыв понуку драматурга ТАД Василя Турка, котрый в часї приправы премьеры нечекано умер. Подля нєго, „Дядя Ваня“, але і другы гры од Чехова, суть генїалны в тім, же дають простор на то, жебы внутрішні світы людьскых душ, їх почуткы выповнили своїм майстровством яркз артїсты. Спрушанскї в ТАД гостює по першыраз, но з Чеховом то не є єго перша стрїча. До тітулной ролї обсадив Евгєна Либезнюка, котрый ся в подобній ролї уж раз представляє – в Обломовови, за котрого бив номінований на премїю за найліпший выкон – „Dosky“. Премєра была частєв ослає 60. выроча основаня театру.“

„Дядя Ваня“ од Чехова є гра о гнїві честного чоловіка, поставленого тварєв в тварь арганції. Свою безрадность не обертає герой лем сам ку собі, як Треплєє з „Чайкы“, але попрубує своего недобродителя – професора Серебрякова, властного шовгря, застрїлити, кідь тот му хоче украсти іщі і стрїху над головов. Банує, же не трафив, але нїхто го не бере важнї – Ваня є предсі такый „честный шаленяк і чудачиско“, без функції і без тітулу. Інсценованя той гры в пряшовскїм ТАД мать свій шарм нелем про мяку русинчїну, о котру ся постарав небогый Василь Турок, але і вдяка герцям, хоць і не суть медїалны звїзды (окрем Михала Гудака), доказали з текстів вытворити дашто веце як лем постаєву – выразный театралный образ. Серебряков Василя Русиняка з розбуряным волосєм вплинув на позерателя страшно і заєдно комічно, не мож забыти на єго выступ серед зеркал. Людмила Козменкова-Лукачікова – красна і рафінована Елена была добрым протиполом страплєній Сонї. Владимїра Брегова доказала заграги в першїм рядї Сонїну сховану емотївность.“

(KULTURA.SME.SK)

